

Išleista Australijos lietuvių Gabrieliaus Žemkalnio atsiminimų knyga „Lietuviai gestapo kalėjimuose“

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras išleido Gabrieliaus Žemkalnio (1929-2017) atsiminimus „Lietuviai gestapo kalėjimuose“. „Ši knyga perkelia į nacių Vokietijos okupacijos metus ir kalba mums apie lietuvių rezistentų patirtis, ieškant būdų atkurti Lietuvos valstybingumą, taip pat atverčia dar vieną kančių, vilties, stiprybės, solidarumo ir išradingumo puslapį Lietuvos istorijoje“, - knygos pradžioje, straipsnyje „Vienas iš dvidešimt septynių“, rašo istorikė dr. Ilona Strumickienė.

Informaciją parengė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras

Penkiolikmetis Gabrielius Žemkalnis, Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijos moksleivis, buvo suimtas ir kalinimas iš pradžių Kauno, vėliau Vokietijos kalėjimuose. 1944-1945 m. rašytas tekstas detaliai atspindi nacistinės Vokietijos okupacinės valdžios represinius veiksmus prieš Lietuvos rezistentus - 27 gestapo suimtus, žiauriai tardytus ir nežmoniškais sąlygomis kalintus lietuvius. Pasak prof. Vytauto Landsbergio, kai kuriais atžvilgiais Gabrieliaus Žemkalnio

aprašymai primena Balio Sruogos memuarinio romano „Dievų miškas“ stilių.

Gabrielius Žemkalnis į Lietuvos rezistentų gretas įsijungė su bendramoksliais gimnazistais Valdemaru Adamkavičiumi (po 1955 m. Valdas Adamkus), Liūtu Griniumi ir kitais, leido ir platino pagrindinį laikraštėlį „Jaunime budėk!“. Jį 1944 m. gegužės 13 d. gestapas suėmė ir kalino iki 1945 m. balandžio 13 d. Po karo Žemkalnis su tėvu ir sesers šeima emigravo į Australiją, kur aktyviai dalyvavo vietos lietuvių veikloje. Nuo 1998 m. gyveno Lietuvoje, buvo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovas Lietuvoje (1998–2009), PLB valdybos pirmininkas (2003–2006). 2009 m. grįžo į Australiją. 2009–2012 m. LR Seimo ir PLB komisijos narys (atstovavo Australijai), ėjo Australijos LB Krašto valdybos pirmininko pareigas.

Knygą papildė iki šiol niekur neskelbti Vytauto Landsbergio-Žemkalnio laiškų su Lietuvos politiniais kaliniais, kalėjusiais Vokietijos kalėjimuose Landsberge prie Vartos (Landsberg-Warthe) ir Bairoite (Bayreuth) (1944–1945), nuorašai, taip pat keletą metų trukęs susirašinėjimas tarp V. Landsbergio-Žemkalnio ir pirmojo Vokietijos kalėjime mirusio lietuvio Aleksandro Viršilos motinos Jadvygos Viršilienės. Knygoje skelbiami Gabrieliaus Žemkalnio tekstą ir platesnį kontekstą pristatantis istorikės dr. Ilonos Strumickienės straipsnis, Gabrieliaus Žemkalnio jaunesniojo brolio prof. Vytauto Landsbergio prologas ir epilogas. Knygą papildė keli priedai: Adolfo Damušio atsakymai į Lietuvos antinacinės rezistencijos buvusių politinių kalinių sąjungos garbės teismo klausimus, detali informacija apie kai kuriuos Žemkalnio atsiminimuose minimus asmenis, iliustracijos, vardų ir vietovardžių rodyklė.

Knygos idėjos autorius Vytautas Landsbergis, sudarytoja, komentarų autorė, mokslinė redaktorė dr. Dalia Cidzikaitė, dailininkė Elona Marija Ložytė. Knygos leidybą iš dalies finansavo Lietuvos respublikos kultūros ministerija.

Leidinį galima įsigyti internetu, MELC.LNB.LT svetainėje, apsilankius Nacionalinės bibliotekos knygyne (Gedimino pr. 51, II a. šalia Informacijos ir registracijos punkto) arba prašome kreiptis elektroniniu paštu pardavimai@lnb.lt.